

Nemunaičio (Lankos) versmė

Turistinė vertė

Sinonimai

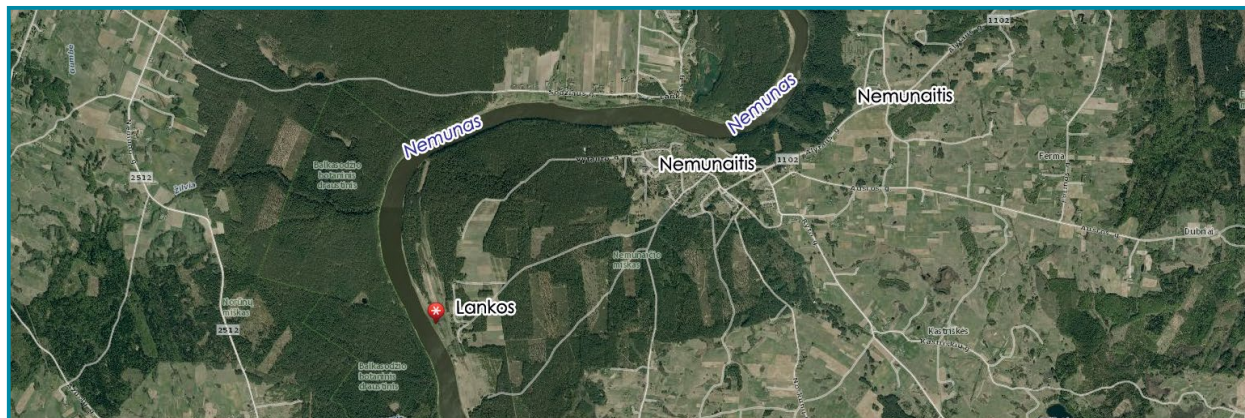
Nemunaičio mineralinė versmė, šaltinis prie Ragelio sodybos, Lankos kaimo versmė

Koordinatės

LKS: 499619; 6016931

Adresas

Alytaus r. sav., Nemunaičio sen., Lankos kaimo PV pakraštys, Nemuno slėnio dešinysis krantas apie 700 m į šiaurę nuo Vangelonių viensėdžio. Šaltinis yra žemiau, beveik prie upės vagos, maždaug už 150 m paupio pievoje į vakarus nuo aukštesniame krantelyje esančio Antano Ragelio sodybos kiemo. Slėnio terasų pievose už miškų priglundusias versmes klaidu rasti. Prūdeliu pasitvenkusi versmė 1980 m. paskelbta hidrogeologiniu gamtos paminklu

Aplinka

Nemuno vidurupis garsus mineraliniu vandeniu, kur keli šaltinėliai su silpnai sūroku vandeniu buvo senokai žinomi ir naudoti ties Nemunaičiu. Dažniausiai tai slėnyje palei pat upės vagą per aliuvio nuosėdas iš gilumos prasiveržę ir vienaip ar kitaip gėlu vandeniu prasiskiedę triaso sluoksnių sūrymo ištakos židiniai. Deja, laikui bėgant savaime trykštančios požeminės mineralinės versmės nyko, ypač sumenkus didesnės koncentracijos mineralinio vandens prietakai iš požemio. Dabar prie Lankos kaimo dar gyvybinga senoji, net gydymui naudota mineralinė versmė jau visai nėra sūri, bet vanduo likęs šaltas ir gaivus. Senoji versmė prie Lankos kaimo atsiveria upės didžiojo vingio pradžioje, pradėjus slėniui plėtimuisi. Čia dešinys krantas suplautas smėlėtomis kelių pakopų viršsalpinėmis (aIIIbl, aIV) terasomis, pačią apatinę nuo kitos aukštesnės skiria ryškus 70–78 m NN intervale kylantis šlaitelis. Versmė atsiveria apatinėje siauresnėje terasoje, 67 m NN aukštyje pasitvenkusiame tvenkinuke (prūdelyje) apie 30–40 m nuo vagos ir apie 2,5 m virš vandens lygio upėje. Vanduo užlietame dugne per dumblą veržiasi iš dabartinio aliuvio (aIV) sluoksnio ir smagia išplova tarp žolynų nuteka į upę.

Dabartinė būklė, kaptazas

Kylančios ištakos vietoje patvinęs pailgas (5 x 15 m) prūdelis, kuris lyg nedidelis ežerėlis „pakibęs“ virš upės vagos sulėkštėjusios žemutinės viršsalpinės terasos pakraštyje. Žemiau, vakarų pusėje, iškart nuo jo krantelių link Nemuno vagos leidžiasi nuožulni padrėkusi ir vešliais žolynais užžėlusia siaura pievos juosta. Tvenkinukas užgožtas vandens augalijos, priaugę maurų ir ajerų, kranteliuose auga keli juodalksniai, nedideli karklo krūmokšniai. Pietiniame, susiaurėjusiame tvenkinuko pakraštyje po vandeniu išlikę lentų rentinuko likučiai, paklota lenta. Jo dugne palei sutrešusias lentas „muša“ versmės ratilai, kilnodami šviesiai pilką smulkų smėlį. Ši versmė visa neužšla net žiemą. Praplovusi žemą krantelį link Nemuno nuteka išplova. Ši sodrios augalijos žalumoje skendinti versmė nėra itin išpūdingo regionio, sunkiau randama, retai lankoma. Dar nuolat kaimelyje gyvenantys keli vietiniai duobėje prie buvusio rentinuko šaldo pieną, vandeniu pagirdo gyvulius. Nors iš jų, ko gero, dabar viena karvutė ir telikusi, rišama ir patogiai besigananti vešlioje pievoje prie versmės.

Vandens fizikinės savybės

Vanduo bekvapis ir beskonis, šiek tiek melšvas. Tvenkinio pakraščiais palei maurus balkšvas (pasidrumztes). Dujų išsiskyrimo reiškiniai nepastebėti. Išmatavus mobiliu matuokliu (2014-06-04) vanduo buvo 8,9 °C temperatūros, neutralus (pH = 7,34). Savitasis elektros laidis (SEL) = 762 μS/cm, vandens oksidacinis ir redukcinis potencialas Eh = -115 mV, mažai deguonies (O₂ = 0,45 mg/l).

Vandens cheminės savybės

Nustatomo komponento pavadinimas	Nustatyta vertė		
	mg/l	mg-ekv/l	ekv. proc.
Ištirpusių mineralinių medžiagų suma	654		
Sausoji liekana 180 °C	448		
Bendrasis kietumas		5,42	
Karbonatinis kietumas		5,42	
Nekarbonatinis kietumas		0,00	
Anijonai:			
Chloridai, Cl ⁻	69,54	1,97	22,64
Sulfatai, SO ₄ ²⁻	0,31	0,01	0,11
Hidrokarbonatai, HCO ₃ ⁻	410,02	6,72	77,24
Nitritai, NO ₂ ⁻	< 0,02	0,00	0,00
Nitratai, NO ₃ ⁻	0,27	0,00	0,00
Katijonai:			
Natris, Na ⁺	71,84	3,11	35,75
Kalis, K ⁺	5,50	0,15	1,72
Kalcis, Ca ²⁺	76,10	3,80	43,68
Magnis, Mg ²⁺	19,65	1,62	18,62
Amoniakas, NH ₄ ⁺	0,34	0,02	0,23
Kitos analizės:			
pH, pH vienetai 20 °C	7,37		
Permanganato skaičius, mg O/l	17,60		
Bendroji geležis, Fe mg/l	0,38		
Savitasis elektros laidis, μS/cm	801		

Versmės vanduo priskiriamas gėlam, jame ištirpusių druskų koncentracija siekia 654 mg/l. Vandenyje

daug natrio (71,84 mg/l), padidėjęs ir chlorido kiekis (69,54 mg/l). Jis kietas, pasižymi karbonatiniu virinant lengvai pašalinamu kietumu (bendrasis kietumas 5,42 mg-ekv/l. Tyrimo metu nustatytas gerokai didesnis organinės medžiagos kiekis vandenyje. Vandens permanganato skaičius 17,6 mg/l. Tai rodo, kad versmės vandens būklę gali lemti ir aplink plytinčios lankos ar organika, esanti paviršiniuose geologiniuose dariniuose.

Cheminės sudėties formulė (ekv/%)

$$M0,65 \frac{HCO_3 77 Cl 23}{Ca 44 Na 36 Mg 18} T8,9Q$$

Tautosakinės, kraštotyrinės, istorinės žinios

Nuo senovės garsi ši sūraus vandens ištaka palei Nemuno slėnį, ją pastebėjęs ir aprašęs ne vienas keliauninkas upe. Ypač XIX a. Nemunaičio apylinkės žmonės domino mineraliniu sūroku vandeniu, tačiau vietovė kurortu netapo. Kitados netoli šios versmės buvo pastatyti net keli maudyklių pastatai, skirti atvykusiems apsisotiti, o kiti – vandens procedūroms. Dabar net jų vietos žymių nelikę. Vanduo gydosioms procedūroms buvo imamas iš versmės ir šildomas ant krosnies. Kalbama, kad tam buvo skirtos net šešios vonios. Tačiau ilgainiui šis gydymo verslas čia sunyko, primiršta bei apnykusi ir buvusi garsi, bet dabar gydomąsias galias praradusi senoji versmė. Rašytiniuose šaltiniuose rasime, kad ištirpusių druskų koncentracija jos vandenyje seniau buvo net apie 6 g/l, daug didesnė buvo Na, HCO₃ ir Cl analizių vertės. Profesorius S. Kolupaila dar 1931 m. rašė „...mažo ežerėlio dugne muša gausus šaltinis. Pilkas smėlis verda dugne, smarki vandens srovė kyla aukštyn, vanduo (sūrus!) upeliuku teka į Nemuną“. Matyt, hidrogeologinės jėgos pakeitė buvusio mineralinio vandens injekcinio židinio padėtį gelmėse, kažkur perstumdamas sūrus kupolo skliautą toliau nuo šaltinio ištakos vietos. Panaši besikeičianti hidrogeologinė situacija galimybė tiesioginiais tyrimais išaiškinta panašios sąrangos Druskininkų mineralinio vandens injekciniame telkinyje.

Tipas

Kylantis žemesnės viršsalpinės terasos pakraštyje

Režimas

Nuolatinio veikimo

Vandeningumas

Vizualiai mažo ar vidutinio vandeningumo, fiksliau sunku nusakyti (debitas apie keletą ar keliolika m³/h)

Vandens tipas

Kalcio, natrio, magnio hidrokarbonatinis, chloridinis

Aprašė:

P. Gedžiūnas, Z. Zanevskij, K. Kadūnas, 2014